

**DESPRE ORDINEA APLICĂRII
PEDEPSELOR COMPLEMENTARE**

Mariana GRAMA

CZU: 343.287

marianagrama@mail.ru

Legislația în vigoare prevede șapte categorii de pedepse penale ce pot fi aplicate persoanelor fizice, dintre care două pot fi aplicate în calitate doar de pedepse complementare (*privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport sau anularea acestui drept și retragerea gradului militar sau special, a unui titlu special, a gradului de calificare (clasificare) și a distincțiilor de stat*), iar două – în calitate de pedepse mixte (*amenda și privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate*) și trei categorii de pedepse ce pot fi aplicate persoanelor juridice, dintre care două se aplică în calitate de pedepse mixte (*privarea persoanei juridice de dreptul de a exercita o anumită activitate și lichidarea persoanei juridice*).

După cum vedem, pot exercita rolul de pedepse complementare doar patru categorii de pedepse (sau două – în cazul persoanelor juridice), rolul lor, însă la diferențierea și individualizarea răspunderii penale nu trebuie subestimat.

Legiuitorul diferențiază răspunderea penală prin stabilirea sancțiunilor în care pe lângă pedepsele principale sunt prevăzute și pedepse complementare, dar și prin posibilitatea legală acordată instanței de judecată de a stabili pedepse complementare în cazul în care acestea nu sunt prevăzute în sancțiunea articolului concret.

Individualizarea răspunderii penale se realizează de către instanța de judecată în momentul în care aceasta alege categoria concretă de pedeapsă aplicabilă persoanei vinovate. Unul din mijloacele de individualizare folosite de instanțele de judecată, în aceste cazuri, este și aplicarea unei pedepse complementare pe lângă cea principală.

Construcția pedepselor principale și celor complementare în cadrul sancțiunii, precum și ordinea aplicării lor nu este identică. Pedepsele principale întotdeauna sunt prevăzute în sancțiuni, cele complementare – nu întotdeauna. Unele dintre ele, pot fi stabilite de instanța de

judecată doar dacă sunt prevăzute în sancțiuni (amenda, privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport sau anularea acestui drept), celelalte pedepse complementare pot fi aplicate și la discreția instanței de judecată. Pedepsele principale sunt stabilite în sancțiunea articolului de sine stătător sau alternativ cu alte pedepse principale. Pedepse complementare pot fi stabilite de către instanță și două sau mai multe. În sumă însă ele nu trebuie să depășească pedeapsa principală.

Referitor la practica aplicării pedepselor complementare apar o multitudine de întrebări, de exemplu, cum se cumulează amenda aplicată în calitate de pedeapsă principală cu amenda aplicată în calitate de pedeapsă complementară, ori, prin ce metode se vor cumula pedepsele complementare, dacă la aplicarea pedepsei pentru concurs de infracțiuni s-a aplicat metoda absorbirii pedepsei mai ușoare de pedeapsa mai aspră, dacă pentru cumularea pedepselor principale s-a utilizat metoda cumulului total, atunci pentru cumularea pedepselor complementare trebuie utilizată aceeași metodă sau pedepsele complementare pot fi cumulate parțial, cum trebuie să se procedeze în cazul în care nici pentru una din infracțiunile din concurs instanța nu stabilește pedepse complementare, iar pedeapsa definitivă pentru concurs de infracțiuni conține și pedeapsă complementară ș.a. Este interesant și modul în care pedepsele complementare influențează stingerea antecedentelor penale, de exemplu, în cazul condamnării condiționate cu suspendarea condiționată a executării pedepsei.

Deși în Republica Moldova există o hotărâre a Plenului Curții Supreme de Justiție *Cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale* nr.8 din 1 noiembrie 2013 care ar trebui să stabilească reguli de aplicare a pedepselor complementare, aceasta de fapt reprezintă nu altceva decât un copy-paste a doctrinei existente la tema dată și are un conținut foarte general. Instanța care ar trebui să interpreteze normele legale în scopul aplicării lor uniforme, de facto, lasă această sarcină pe umerii doctrinarilor. Din acest motiv, cercetătorii din domeniul dreptului penal se pot raporta doar la normele Codului penal în vigoare.

De exemplu, Plenul Judecătoriei Supreme a Federației Ruse a adoptat la 22 decembrie 2015 Hotărârea nr.58 despre practica aplicării

pedepsei penale de către instanțele de judecată a Federației Ruse [1], care, în esență constituie un ghid cu privire la aplicarea pedepsei.

În Republica Moldova putem găsi mai multe răspunsuri referitoare la ordinea aplicării pedepselor complementare în lucrarea Ghid cu privire la aplicarea pedepsei [2, p.56-70].

Dacă facem o generalizare a normelor din Codul penal al Republicii Moldova, menționăm că cele mai multe dificultăți la aplicarea pedepselor complementare pot să apară în cazul concursului de infracțiuni și cumulului de sentințe. Astfel, dacă sancțiunea articolului corespunzător din Partea specială a CP, care stabilește răspunderea pentru infracțiunea aflată în concurs prevede și o pedeapsă complementară sau pedepse complementare de diferite categorii, la pedeapsa principală se adaugă fiecare din ele când acestea sunt obligatorii, iar când pedepsele complementare nu sunt obligatorii, adăugarea lor se face la discreția instanței conform criteriilor generale de individualizare a pedepsei.

În cazul în care sancțiunea articolului nu prevede pedepse complementare, instanța de judecată poate adăuga la pedeapsa principală și o pedeapsă complementară numai în cazurile și în condițiile expres prevăzute în art. 65 alin. (3) și art. 66 CP.

Pedeapsa complementară retragerea gradului militar sau special, a gradului de calificare (clasificare) și a distincțiilor de stat în general nu este prevăzută ca pedeapsă complementară în vreuna din sancțiunile articolelor din Partea specială a CP. Însă, ținând cont de circumstanțele săvârșirii infracțiunii, în baza art. 66 CP, ea poate fi aplicată pentru orice infracțiune gravă, deosebit de gravă și excepțional de gravă, chiar și în cazul când sancțiunea articolului respectiv din Partea specială a CP prevede, pe lângă pedeapsa principală, una sau mai multe pedepse complementare de diferite categorii.

Astfel, pentru o infracțiune aflată în concurs se poate stabili doar o pedeapsă principală, însă la ea se pot adăuga una sau mai multe pedepse complementare de diferite categorii.

În dispozițiile art. 84 CP, nu este reglementat modul de stabilire a pedepsei complementare definitive pentru concurs de infracțiuni. Unica indicație în acest sens se conține în art. 84 alin. (2) CP conform

căruia pedeapsa complementară definitivă stabilită prin cumul parțial sau total al pedepselor complementare aplicate nu poate depăși termenul sau mărimea maximă prevăzută de Partea generală a CP pentru această categorie de pedeapsă.

Cum se va proceda în cazul când pentru o infracțiune din concurs instanța stabilește amenda ca pedeapsă principală, iar pentru alta – amenda ca pedeapsă complementară? Răspunsul nu-l găsim în legea penală și nici în Hotărârea explicativă din nr.8 din 1 noiembrie 2013.

Dacă pentru infracțiunile aflate în concurs s-au stabilit pedepse complementare de diferite categorii, legea penală nu conține nicio reglementare privind modul de stabilire a pedepsei complementare definitive.

În acest caz, la stabilirea pedepsei complementare definitive instanța de judecată va adăuga la pedeapsa principală definitivă toate pedepsele complementare stabilite pentru infracțiunile aflate în concurs și va dispune executarea lor de sine stătător.

Pedepsele complementare nu pot fi adăugate la pedeapsa principală definitive, dacă ele nu au fost stabilite cel puțin pentru una din infracțiunile aflate în concurs. Astfel, ca pedeapsă definitivă pentru concurs de infracțiuni, se pot stabili una sau mai multe pedepse principale, iar la ea sau la ele se pot adăuga una sau mai multe pedepse complementare de categorii diferite care se execută de sine stătător.

Cumularea pedepselor complementare în cazul cumulului de sentințe se efectuează în condițiile art. 84 alin. (2) CP prevăzute pentru cumulara pedepselor complementare în cazul unui concurs de infracțiuni (art. 85 alin. (2) CP). Potrivit acestor dispoziții, pedeapsa complementară neexecutată conform sentinței anterioare se adaugă în întregime sau parțial în această calitate la pedeapsa definitivă principală sau se cumulează în întregime sau parțial cu pedeapsa complementară de aceeași categorie, aplicată prin noua sentință în limitele termenului stabilit pentru categoria pedepsei complementare de Partea generală a CP. Pedepsele complementare de diferite categorii se adaugă toate la pedeapsa principală și se dispune executarea lor de sine stătător.

Referințe:

1. Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации от 22 декабря 2015, № 58 „О практике назначения наказания судами

Российской Федерации уголовного наказания”[Accesat la 26.08.2020]

Disponibil: www.rg.ru/2015/12/29/ugolov-doc.html

2. ULIANOVȘCHI, Gh., POPESCU, D., PUICA, V., BOTEZATU, R., ȘTERBEȚ, V., DOLEA, I. *Ghid cu privire la aplicarea pedepselor*. Chișinău: S.n., 2015. 104 p. ISBN 978-9975-57-177-7.